

KITEKINTÉS

ÚJABBAN MEGJELENT EX LIBRIS
TÉMÁJÚ CIKKEK, TANULMÁNYOK

A XIX. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál alkalmából a Novum pro Kiadó által megjelentetett antológiák közül egy magyar, ill. egy nemzetközi antológiában is szerepeltek ex libris témájú írások:

V. Tóth Kornélia: *Miről vallanak az ex librisek?* (= *Életgyümölcsök 2011*. Novum pro Antológia, Novum Publishing Kft. 2011., 421-426. p.)

V. Tóth Kornélia: *Ex librisek határok nélkül / Die Buchzeichen ohne Grenzen* (= *Novum scripture*, Hrsg. Wolfgang Bader, Novum pro Kiadó, 2011., 229-235. p.)

A közelmúltban jelent meg az Országos Széchényi Könyvtár és a Gondolat Kiadó együttműködésével a 2011-es tudományos ülészek előadásait bemutató kötet, köztük V. Tóth Kornélia: *Az ex librisek interpretációjának új irányai, ex libris és hungarikakutatás* c. tanulmánya (= *Szöveg-émlék-kép*, Bibliotheca Nationalis Hungariae, Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 296-313. p.).

Az exlibrisológia témájában elmélyülni vágyók figyelmébe ajánljuk ezeket az írásokat.

LAPSZEMLE

Obvestila 45. A Szlovén Exlibris Társaság 2012-ben ünnepli fennállása 45. évfordulóját.

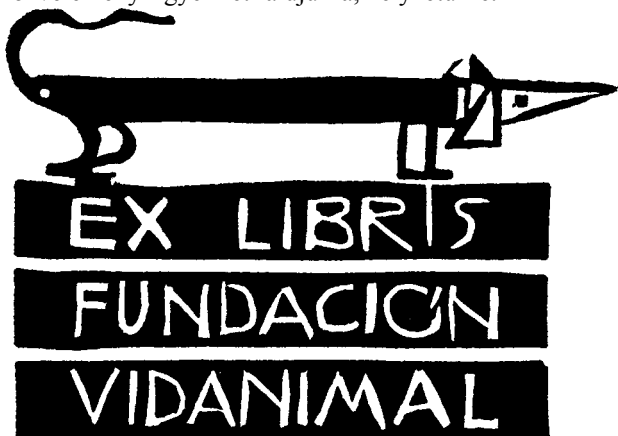
A tavaszi programok között szerepel egy látogatás a ljubljani gyógyszerészeti múzeumban, ahol értékes régi könyveket őriznek. Szerveznek egy beszélgetést Lucijan Bratus festő-és grafikusművésszel a betűírásról.

Exlibris Wereld 2012. 1. szám. Egy cikk Frans von Bayros (Zágráb 1866 – Bécs 1924) egyik grafikáját ismerteti, melyet Arnold Böcklin: *Nereidák játéka* c. festménye ihletett. Johan Jacobs (1881-1955) grafikáit mutatja be egy másik cikk. Végül Homéros, Odysseus, és a szirének témakörű grafikákat veszi számba a lap, folytatását ígérve.

Néző•Pont 2012 február. A folyóirat hosszú cikket szentel a „bódvalenkei projektnek”, amelynek során egy kis falu cigány lakói freskókkal díszítik házaikat, így próbálják felhívni a közvélemény figyelmét falujukra, helyzetükre.

Salamon Árpád linómetszete, X3, Op. 31 (2009), 58×80

Ürmös Péter linómetszete, X3 (2011), 120×87

Egy cikk Józsa Judit Párizsban élő grafikusművészt mutatja be.

Hosszabb írás foglalkozik a Barabás Miklós Céh által rendezett nemzetközi exlibris kiállítással, amelyre 24 országból 115 művész küldte el alkotásait. A zsűri 185 exlibrist tartott alkalmasnak a kiállításra abból az anyagból, amit a Palásthy Lajos vezetett KBK, a finn Ex Libris Aboensis, Ovidiu Petca és Takács Gábor gyűjtött össze. Szerepelnek a lapban a pályázatra beküldött anyagok, a Palásthy gyűjtemény lapjai, az Ovidiu Petca és Takács Gábor gyűjtéséből származó lapok.

Megemlítik, hogy a Petca által alapított román exlibris társaság tagjainak a zöme csatlakozott a budapesti KBK-hoz, de Petca reméli: van jövője a romániai exlibris művészetnek és gyűjtésnek is.

Nippon Exlibris Association 2012, január 1, 156. szám. A japán lap bemutat egy 46 éves művésznőt, Junko Naganót, aki először egy tervező irodában dolgozott, majd rézmetszést tanult Katsuro Yoshidától és Koichi Kiyonótól. 1998 óta állítja ki műveit, számos díjat nyert.

„Nincs számomra nagyobb öröm, mint amikor a tüvel az első vonalat karcolom a rézlemeze” – állítja.

Murray Rosen arról mesél, hogyan kezdett japán exlibriseket gyűjteni. Egy tokiói látogatása során megismerkedett művészekkel és gyűjtőkkel, felfedezte, hogy mennyivel jobb a személyek közötti lebonyolódó csere a postainál... A felek ilyenkor nem csak tárgyat, de szívet is cserélnek – mondja.

A 2012-es finnországi FISAE kongresszuson lesz majd egy japán fametszetekkel foglalkozó kiállítás, amelyre a NEA (Nippon Exlibris Association) 200 fametszetet küld. Jelen lesz

a kongresszuson Takao Sano az egyik legkiválóbb japán fametsző és bemutatót tart a fametszetnyomatásból is. Egykor Japánban főleg cseresznyefát metszettek, újabban japán hársat és lemezelt fatáblát is használnak. A művész szerint nehezebb megtanulni a nyomtatást, mint a metszést: 5 évbe is kerül, mire kellően el lehet sajátítani a vegyszerrel kezelt, előre benedvesített papírral és egy kis lapocskával végzett kézi nyomást. Elmagyarázza, hogy szebb a zöld, ha előbb sárga nyomatot készítünk, majd arra kézzel nyomunk...

Egy cikk azt beszéli el, hogy a Kumenacho Közkönyvtár személyzete – az 5500 lakosú Okayama-ken városkában – hogyan ismerkedett meg Taro Shimo, a NEA alapítója művészetével és általában az exlibrisekkel. Néhány év leforgása alatt gyűjteményre tettek szert, kiállításokat rendeznek és tervezik, hogy erre a jövőben rendszerességgel fognak sort keríteni.

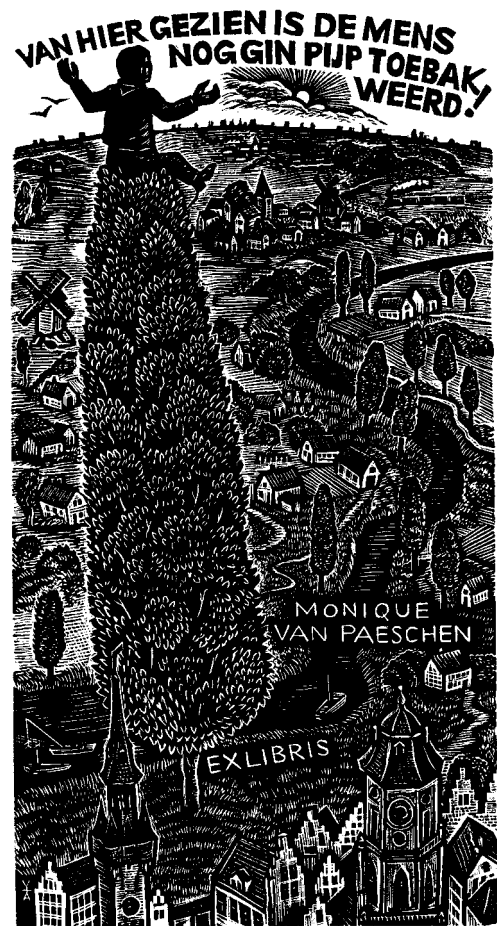
Bemutatnak egy bolgár művészt, Zsivko Mutavcsievet, aki alumíniumra készít metszeteket.

Salamon Árpád linómetszete, X3/2, Op. 104 (2009), 155×125

Exlibris Aboensis Nro 77 1/2012. A borító elején és hátul is nagyon szép szecessziós, múlt század eleji, főleg svájci grafikák. Benne 5 oldalon keresztül sok színes fotóval illusztrált cikk a múlt év őszi, 10 tagú finn küldöttség budapesti benyomásairól. Marita Lundström írta. A finn szöveg rövidesen magyarul is olvasható lesz.

Mitteilungen des Österreichischen Exlibris-Gesellschaft 2012/1. Az első tanulmány tematikus jellegű, a földgömb ábrázolásait tekinti át a kisgrafikákon. Tillfried Cetnajsek több mint 500 hasonló témájú ex librisből válogatott ki párat, melyeken keresztül elsősorban a megrendelő személyiségét fedi fel, köztük Marco Birnholz gyógyszerész, szenvedélyes könyvgyűjtő életét is bemutatva.

Antoon Vermeylen fametszete, X2 (1973), 120×65

Folytatódik a visszatekintés a 100 évvel ezelőtti osztrák ex libris-életre, az osztrák exlibris-gyűjtők X. évkönyve alapján.

A pettenbachi „Bartlhaus” múzeumában 2012-ben elsőként B. Hollemann jellegzetes, szatirikus ex libriseit és szabadgrafikáit állították ki, 2012. június 12-ig. A múzeumból további információk találhatóak a honlapon: www.schriftmuseum.at

Schloss Burgkban idén az első kiállítás szabadkőműves ex libriseket mutatott be.

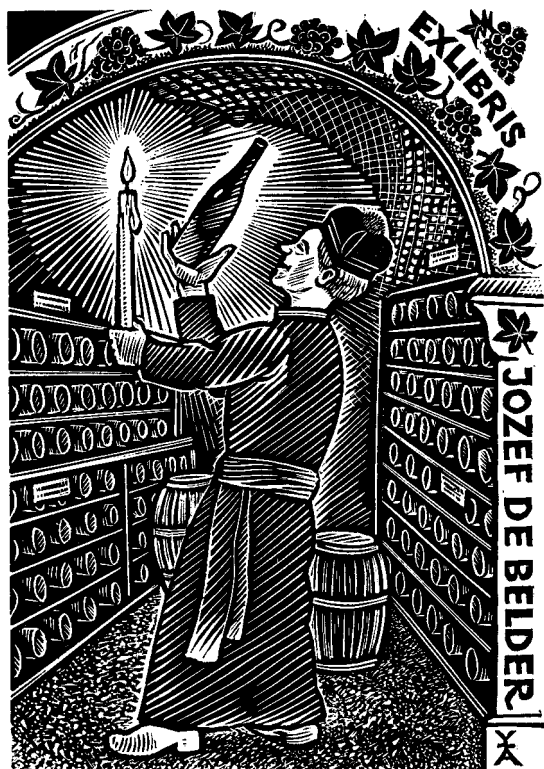
A bécsi Künstlerhausban 2012 márciusában nyílt meg az Ex libris-projekt kiállítása, mely követendő kezdeményezés, hiszen a Grafika-Design mesterszakos hallgatóknak többek között ex libriseket kellett tervezniük.

Külön megemlékezés olvasható a közelmúltban elhunyt flamand művészről, A. Vermeylenről (1931-2012), aki nemcsak felesége, Horváth Hermina révén rendelkezett kiterjedt magyar kapcsolatokkal is.

H. T. Schimek ex libriseiről, bélyegeiről és metszeteiről könyv jelent meg, amely megrendelhető.

Fesztl László grafikája, 2009

Antoon Vermeylen fametszete, X2, 100×70

Nordisk Exlibris Tidsskrift 2012/1. A Dán Exlibris folyóirat címlapján W. Wissing német gyűjtő ex librise már ízeletőt nyújt a fő tanulmányból, amelyben maga a gyűjtő kutyás ex libriseiből válogat.

Az ex librist, mint önálló grafikai műfajt, és magát az alkotás folyamatát mutatja be Frank-Ivo van Damme művén keresztül (H. Larsen ex librise) egy rövid írás.

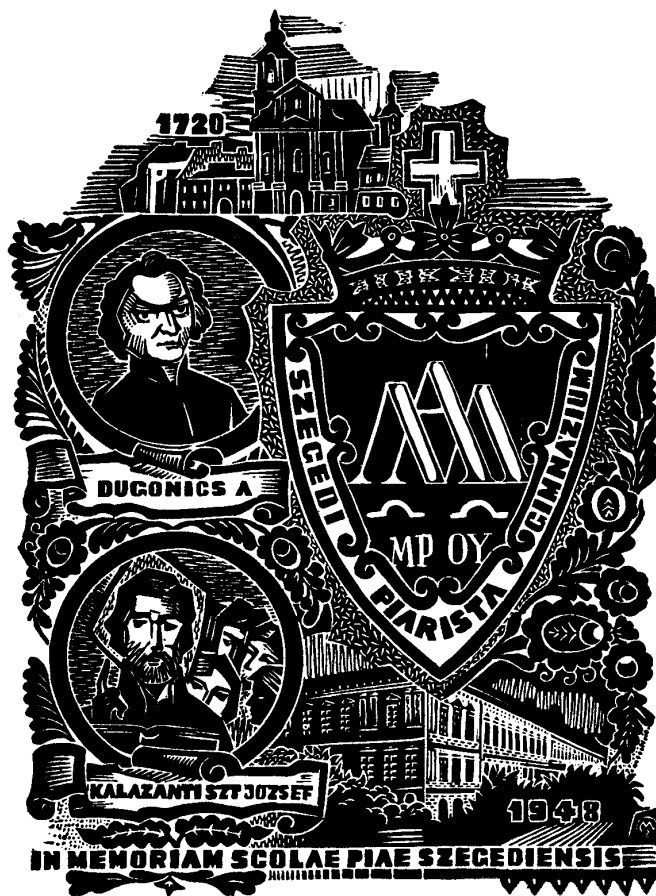
A folyóirat másik felében – K. Wiszniewski lengyel művész színes fametszeteit követően – kortárs művészek kitűnő kisgrafikáiban gyönyörködhetünk.

Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft 2012/1. A német egyesület évi első lapszámának közepén pazar válogatás látható újrólapokból.

A Horodisch-Garman bibliofil-művész házaspár ex libris-gyűjteménye kapcsán megismerkedhetünk egy apró exlibris-sel is, mely 10-15 mm nagyságú.

A mai napig az egyik legnépszerűbb ifjúsági regény, a matematikus L. Carroll: Alice Csodaországban című műve meghihlette a kisgrafika művészeit is. A bemutatott ex librisek között szerepel Vermes Júlia egyik könyvjegye (K. Vavrova alkotása), amelyen Alice sakktáblán jelenik meg, királyként, fantasztikus figurák gyűrűjében.

Két kiemelkedő, közel hasonló életutat bejárt és életstílust képviselő természettudós – a biológus E. Haeckel és a kémiai Nobel-díjas W. Ostwald – ex libriseiről olvashatunk a követ-

Csiby Mihály linómetszete, X3, 130×95

Salamon Árpád linómetszete, X3/2, Op. 103 (2009), Ø130

kező cikkben, amit hasonló írás követ, vegyészek, elsősorban F. Henle ex libriseivel foglalkozva.

A kortárs művészek közül ezúttal a hatvan esztendő K. Süss művészetét mutatják be, élet és halál témájú, a fekete-fehér-vörös kontrasztjára épülő, expresszív erejű ex librisei révén.

Külön információ olvasható Vermes Júlia művészkönyveinek kiállításáról, amely a mainzi Gutenberg Múzeumban volt látható, és katalógus is készült hozzá, mely maga is műalkotás.

2012. szeptember 9-ig Iphovenben, a Knauf Múzeumban mintegy 200 egyiptomi ihletésű exlibris látható, Gernot Blum gyűjteményéből.

A gyűjtők informatív rovatában Titanic ex librist keresnek. Akinek van ilyen, keresse meg A. Raubot!

Salamon Árpád linómetszete, X3, Op. 47 (2009), 85×87

SELCEXPRESS Schweizerischer Exlibris Club Nr. 87. Maerz 2012. A 103 éves H. Erni két elementáris grafikáját mutatja be A. Aeberhard, a tulajdonos. A művész plakátjairól könyv jelent meg, amely megrendelhető.

Irodalom és ex libris-művészet összekapcsolódását tükrözi két írás is, az egyik a 200 esztendeje született Ch. Dickens, a másik a 100 esztendeje elhunyt K. May munkássága nyomán.

A természet védelmére hívják fel a figyelmet a XX. századi atomkatasztrófákat megjelenítő kisgrafikák, és ironikus éllel W. Wissing kisgrafikái, az állatok világáról.

Tillfried Cetrnjsek ezúttal is a földgömbök ábrázolásával foglalkozik, e tanulmányában a XVIII-XX. századi kisgrafikákból szemelget. Közte megemlítve két magyar vonatkozású alkotás is: Pálffy II. Lipót ex librise és Drahos István műve, amelyet Réthy Istvánnak készített.

Nemes Török János rézkarca, C3, Op. 45 (1939), 90×62

KÖNYVESPOLC

PROTESTÁNS KÖNYVJEGYEK

A XIX-XX. század fordulóján vált önálló gyűjtési területté az ex libris, mint megkülönböztetett grafikai műfaj. A kezdeti mindent gyűjtő gyakorlatot rövid időn belül felváltotta a tematikus-gyűjtés kialakulása. A gazdag képi világból nagyon könnyen lehetett egyénre szabott tematikus csoportokat kialakítani. Néhányat példaképpen kiemelünk ebből a korszakból: régi magyar vagy nemzetközi ex librisek, címeres, vagy csak könyvtáraknak, iskoláknak készült könyvjegyek, stb. Ezek többségükben könyvekből kiáztatva kerültek a gyűjtők kezébe.

VITÉZ FERENC

PROTESTÁNS KÖNYVJEGYEK

TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET – DEBRECEN, 2011.

a borítón Fery Antal fametszete, X2, Op. 1852 (1987), 110×80

A XX. század harmincas éveitől azonban bővült e kör, mert megjelentek a portrés, az irodalmi vonatkozású, majd híres épületeket bemutató, sőt foglalkozásokra utaló lapok is. A második világháború után megújuló ex libris gyűjtőélet további tematikus gyűjtésre adott lehetőséget és kedvet. Sok gyűjtő élt és él is ezzel a lehetőséggel a mai napig. Természetes következmény az lett, hogy egymást követték a tematikus kiállítások szerte az országban. Így például Debrecenben 1974-től nyolc alkalommal került sor a „Virág az ex librisen” című kiállítás megrendezésére dr. Semsey Andor gyűjteményéből, melyhez szép katalógusok is készültek az *Alföldi nyomda* jóvoltából. További tematikus anyagok a teljesség igénye nélkül: orvosi, turisztikai, zenei, irodalmi, Szent Györgyöt ábrázoló ex librisek stb.

Két alkalommal protestáns vonatkozású ex librisek is bemutatásra kerültek. Debrecenben a Református Kollégium Könyvtárában Nagy Dezső gyűjteményéből mintegy félszáz